

Εισαγωγή

Το Δάσος Αθαλάσσας έχει συνολική έκταση 840 εκταρίων και κηρύχθηκε σε Εθνικό Δασικό Πάρκο το 1990, με βάση τις πρόνοιες της Δασικής Νομοθεσίας. Βρίσκεται στα νοτιοανατολικά της Λευκωσίας και περιβάλλεται στα βόρεια από την Αγλαντζιά, στα δυτικά από το Στρόβολο, στα νοτιοδυτικά από τα Λατσιά και στα νοτιοανατολικά από το Γέρι.

Εκτός από την πρωταρχική του λειτουργία ως χώρου και πνεύμονα πρασίνου, το Πάρκο προσφέρει και άλλες συναφείς λειτουργίες, όπως η υπαίθρια αναψυχή, η αισθητική, η σωματική άθληση και η περιβαλλοντική εκπαίδευση και επιμόρφωση. Το Πάρκο αποκτά μια ολόενα αυξανόμενη σημασία για την πρωτεύουσα, κυρίως λόγω της γεωγραφικής του θέσης που το καθιστά εύκολα προσιτό στο κοινό της Λευκωσίας, αλλά και επειδή είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση ελεύθερος χώρος πρασίνου της ευρύτερης περιοχής.

Ιστορικό

Η περιοχή της Αθαλάσσας παλαιότερα ήταν ένας άγονος γυμνότοπος με ελάχιστα ίχνη θαμνώδους βλάστησης.

Οι εργασίες δάσωσης της περιοχής χρονολογούνται από το 1904. Το 1926 ιδρύθηκε το δασικό φυτώριο Αθαλάσσας το οποίο συνέβαλε σημαντικά στις προσπάθειες δάσωσης. Το Δάσος Αθαλάσσας κηρύχθηκε το 1940 σε κύριο κρατικό δάσος. Έκτοτε υπήρξε αντικείμενο ενδιαφέροντος από διάφορες κρατικές υπηρεσίες και μια μεγάλη έκτασή του παραχωρήθηκε και χρησιμοποιείται από τις υπηρεσίες αυτές. Μεγάλη πίεση ασκήθηκε και από τον ιδιωτικό τομέα για διάφορες χρήσεις, όπως η κατασκευή ιπποδρόμου και ιατρικού κέντρου. Σε μικρότερο βαθμό οι πιέσεις αυτές συνεχίζονται και σήμερα λόγω της μεγάλης αξίας και της σπανιότητας της γης στην περιοχή της πρωτεύουσας.

Κλίμα

Το κλίμα της περιοχής είναι τυπικό ημίξηρο μεσογειακό. Η μέση ετήσια βροχόπτωση είναι γύρω στα 308 mm. Οι ψυχρότεροι μήνες είναι ο Ιανουάριος και ο Φεβρουάριος, με μέση ελάχιστη θερμοκρασία 4,9°C και μέση μέγιστη 15,1°C. Οι ακραίες ελάχιστες θερμοκρασίες στους μήνες αυτούς συχνά πέφτουν τη νύχτα, στους -1°C ή και -2°C οπότε σχηματίζεται παγετός. Οι πιο θερμοί μήνες είναι ο Ιούλιος και ο Αύγουστος με μέση ελάχιστη θερμοκρασία 21,1°C και μέση μέγιστη 35,7°C. Οι ακραίες μέγιστες θερμοκρασίες στις πιο θερμές μέρες αγγίζουν τους 42°C.

Τοπογραφία - Γεωλογία - Έδαφος

Το ανάγλυφο της περιοχής είναι σχετικά ομαλό με μερικά κοιλάσματα και πλαγιές με ήπιες κλίσεις που καταλήγουν σε σχετικά επίπεδες λοφώδεις εξάρσεις. Ο κυριότερος γεωλογικός σχηματισμός της περιοχής είναι ο βιοκλαστικός ασβεστολιθικός φαμμίτης (πουρόπετρα). Επίσης, σε

ορισμένες θέσεις απαντά μίγμα συμπαγούς αργίλου με ιλύ (μούθη) που συχνά συνοδεύεται από κροκάλες (χαλίκια). Τα εδάφη του Πάρκου διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: (α) ξέβαθα κόκκινα ασβεστούχα εδάφη και σπασμένες καφκάλλες, (β) ασβεστούχα εδάφη με σπασμένες μάργες και (γ) αλλουβιακές αποθέσεις.

Νερό

Η περιοχή είναι γενικά φτωχή σε υπόγεια νερά και όπου αυτά υπάρχουν είναι γενικά υφάλμυρα. Η παρουσία επιφανειακών νερών στους υδατοφράκτες Αγίου Γεωργίου και Αθαλάσσας προσθέτει σημαντικά στην οικολογική και αισθητική αξία του Πάρκου, αφού ευνοεί την ανάπτυξη υδρόφιλων φυτοκοινωνιών, αλλά είναι και πόλος έλξης για τον άνθρωπο, πουλιά, αμφίβια, ερπετά, έντομα και θηλαστικά, ενισχύοντας σημαντικά τη βιοποικιλότητα του Πάρκου.

Βλάστηση και Χλωρίδα

Η μόνη φυσική φυτοκοινωνία που υπάρχει στην περιοχή είναι αυτή των δύο υδατοφρακτών, με κύρια είδη τα διάφορα είδη μέρικου (*Tamarix* spp.), το καλάμι (*Arundo donax*), το σκληνίτζι (*Juncus* spp.), το λάπαθο (*Rumex dentatus*) και άλλη υγρόφιλη βλάστηση.

Στην υπόλοιπη έκταση, η φυσική βλάστηση απαντά σε διάκενα δασωμένων εκτάσεων. Κυρίαρχα είδη είναι διάφορα φρύγανα, όπως το σπάνιο ημιθαμνώδες περιπλοκάδι (*Convolvulus oleifolius* var. *deserti*), το ηλιάνθεμο (*Helianthemum conglobatum*), το θυμάρι (*Thymus capitatus*), η ξυσταριά (*Cistus creticus*), η παλλούρα ή κονναρκά (*Zizyphus lotus*) και το χαμηλό δέντρο κιτρινομοσφιλιά (*Graetegus azarolus*).

Τα περισσότερα δενδρώδη είδη δεν αυτοφύονται στην περιοχή, αλλά έχουν φυτευτεί και πολλά είναι ξενικά. Από τη δενδρώδη βλάστηση διακρίνεται η ήμερη πεύκη (*Pinus pinea*), η χαλέπιος πεύκη (*Pinus halepensis*) και η τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*). Μεγάλος αριθμός ειδών ευκαλύπτου, πάνω από 50 είδη που είχαν φυτευτεί σε πειραματικές επιφάνειες, σταδιακά αντικαθίστανται από το 2000, με κυπριακά είδη, όπως η τραχεία πεύκη, η χαρουπιά (*Ceratonia siliqua*), η αγριοελιά (*Olea europaea*), η σχινιά (*Pistacia lentiscus*) και άλλα είδη.

Έχουν φυτευτεί επίσης κυπαρίσσια (*Cupressus sempervirens*), ακακίες (*Acacia* spp.), καζουαρίνες (*Casuarina equisetifolia*), μέρικοι, κλπ.

Η χλωρίδα της περιοχής είναι αρκετά διαταραγμένη από τις εκτεταμένες καλλιεργητικές εργασίες δάσωσης που έγιναν, με εξαίρεση μικρά διάκενα και βραχώδεις θέσεις.

Σ' ένα σχεδόν εξ ολοκλήρου ανθρωποποίητο περιβάλλον καταγράφηκαν πάνω από 500 δενδρώδη, θαμνώδη και ποώδη φυτά.

Τα ποώδη και θαμνώδη είδη περιλαμβάνουν 10 ενδημικά φυτά, όπως το άλλιον, το κουπάνειον, υποείδος, το κυπριακό (*Allium cupani* ssp. *cyprium*), η άνθεμις η τρίχρωμη (*Anthemis tricolor*), η ασπερούλα η κυπριακή (*Asperula cypria*), ο Αστράγαλος ο κυπριακός (*Astragalus cyprius*), το βούπλευρο το συντενίσειο (*Buplerum sintenisii*), η καρλίνα η περιβληματοφόρος, υποείδος, η κυπριακή (*Carlina involucrata* ssp. *cypria*), ο δίανθος ο σφικτός, ποικιλία Τροόδους (*Dianthus strictus* var. *troodi*), η ονοβρυχίς η φλεβώδης (*Onobrychis venosa*), το γαΐδουράγκαθον το κυπριακό (*Onopordum cyprium*), η ονόσμα η θαμνώδης (*Onosma fruticosum*).

Στη χλωρίδα του πάρκου περιλαμβάνονται επίσης είδη που παρουσιάζουν ιδιαίτερο αισθητικό και βοτανικό ενδιαφέρον, όπως είδη orchιδέας (*Orchis* spp.), είδη οφρύς-μεταξάκια (*Ophrys* spp.), η εφεδρα η εύθραστη (*Ephedra fragilis*), το περιπλοκάδι (*Convolvulus oleifolius*), το βατράχιο το ασιατικό (*Ranunculus asiaticus*), η ανεμώνη η στεφανωτή (*Anemone coronaria*), η ίριδα (*Cynadriiris sisyrinchium*) και πολλά άλλα.

Πανίδα

Η πανίδα χαρακτηρίζεται γενικά από μια μεγάλη ποικιλία πουλιών, κυρίως υδρόβιων, στην πλειονότητά τους μεταναστευτικά, που αποδίδεται κυρίως στην ύπαρξη των δύο υδατοφρακτών αλλά και στην ποικιλομορφία της βλάστησης και του τοπίου. Μερικά χρησιμοποιούν τους υδατοφράκτες για να διαχειμάσουν, ενώ τα περισσότερα απλά σταθμεύουν εδώ κατά τις περιόδους των μεταναστεύσεων. Εκτός από τα μεταναστευτικά, υπάρχει και ένας μεγάλος αριθμός πουλιών που ζουν μόνιμα και αναπαράγονται στους δύο υδατοφράκτες αλλά και στην ευρύτερη περιοχή του πάρκου. Έχουν καταγραφεί στο πάρκο συνολικά 173 είδη πουλιών, 6 είδη θηλαστικών, 6 είδη ερπετών, 2 είδη αμφιβίων, διάφορα είδη πεταλούδων και μεγάλος αριθμός διαφορετικών εντόμων.

Από τα πουλιά, πολύ χαρακτηριστικά είδη που ζουν αλλά και αναπαράγονται στο πάρκο είναι υδρόβια, όπως ο καραπαττάς (*Fulica atra*), η πρασινοκέφαλη πάπια (*Anas platyrhynchos*), το αρκοπετεινάρο (*Gallinula chloropus*), ο γκρίζος ερωδιάς (*Ardea cinerea*), αρπακτικά πουλιά, όπως το ανθρωποπούλι (*Tyto alba*), το σιαχίνι (*Falco tinnunculus*), ο αρκόθουπος (*Asio otus*) καθώς επίσης το περδίκι (*Alectoris chukar*), η φραγκολίνα (*Francolinus francolinus*) η φάσσα (*Columba palumbus*) αλλά και η ενδημική σκαλιφούρτα (*Oenanthe cypriaca*). Από τα θηλαστικά κοινός είναι ο λαγός (*Lepus europaeus*), ο σκαντζόχοιρος (*Hemiechinus auritus dorotheae*), η αλεπού (*Vulpes vulpes indutus*), διάφορα είδη νυχτερίδων κ.α. Αντιπροσωπευτικά είδη ερπετών που μπορεί κάποιος να συναντήσει είναι το μαύρο φίδι (*Coluber jugularis*), ο κourkeυτάς (*Laudakia stellio cypriaca*) και διάφορα άλλα είδη σαυρών. Από τα αμφίβια χαρακτηριστική είναι η παρουσία του ιριδίζοντος βάτραχου (*Bufo viridis*) στους δύο υδατοφράκτες του πάρκου.

Γενικοί στόχοι της διαχείρισης

Οι κύριοι στόχοι της διαχείρισης είναι:

- Η μεγιστοποίηση της λειτουργίας του Πάρκου σαν πνεύμονα πρασίνου.
- Ικανοποίηση στο μέγιστο δυνατό βαθμό αισθητικών, αναψυχικών και αναγκών άθλησης για ψυχοσωματική υγεία χωρίς αυτά να αποβαίνουν σε βάρος του πρώτου σκοπού.
- Περιβαλλοντική εκπαίδευση και επιμόρφωση και η επιστημονική μελέτη και έρευνα.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια γίνεται ειδική διαχείριση της βλάστησης, ώστε ο ρόλος του Πάρκου, ως πνεύμονα πρασίνου να ενισχυθεί. Για την εξυπηρέτηση επισκεπτών με σωματική παρεμπόδιση έχουν ληφθεί ειδικές πρόνοιες, όπως για παράδειγμα, η πρόσβαση με τροχοκάθισμα. Γίνεται επίσης ειδική διαχείριση και αξιοποίηση των υδατοφρακτών και για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και προστασία της φύσης λαμβάνονται διάφορα μέτρα, όπως η δημιουργία Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης, βοτανικών κήπων, τοποθέτηση τεχνητών φωλιών, εγκατάσταση σπάνιων ειδών της χλωρίδας κτλ.

Διευκολύνσεις

Η μελέτη για το σχέδιο ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου ολοκληρώθηκε το 1990 και η υλοποίησή του άρχισε να εφαρμόζεται από το 1991. Έχουν ήδη συμπληρωθεί τα έργα που προβλέπονται στο σχέδιο, όπως είναι η δημιουργία Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης (ΚΠΕ), εκδρομικών χώρων, δρόμων, ποδηλατόδρομων, πεζόδρομων, μονοπατιού και γηπέδου άθλησης, μονοπατιού περιπάτου για σκύλους, χώρων στάθμευσης, παιδικών χαρών, έργων προστασίας και ανάπτυξης της χλωρίδας και πανίδας, δασοβοτανικού κήπου, παρατηρητηρίου πουλιών στον υδατοφράκτη Αθαλάσσας κ.ά.

(α) Πάρκο Αγίου Γεωργίου

Το έργο αυτό είναι το πρώτο που έχει υλοποιηθεί μέσα στο πλαίσιο ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Αθαλάσσας. Έχει έκταση 10,5 εκταρίων περίπου και για την ανάπτυξή του ετοιμάστηκε σχέδιο από το Τμήμα Δασών σε συνεργασία με άλλες Υπηρεσίες, το Φιλοδασικό Σύνδεσμο και το Δήμο Αγλαντζιάς. Περιλαμβάνει έργα, όπως μικρό εκδρομικό χώρο, περίπτερο, παιδική χαρά, χώρους αθλοπαιδιών, εγκατάσταση συστημάτων ύδρευσης και άρδευσης, διευκολύνσεις για τους περιπατητές, μονοπάτι περιπάτου, τοπιοτέχνηση και βελτίωση του μικρού φράγματος που προσδίδει μια ειδυλλιακή όψη στο τοπίο της περιοχής. Εδώ βρίσκεται και το ΚΠΕ Αθαλάσσας.

Σημείο θέας

Λαγός

Λίμνη Αγίου Γεωργίου

(β) Πάρκο των Εθνών

Έχει δημιουργηθεί και λειτουργεί σε έκταση 3 εκταρίων. Σκοπός του είναι η προαγωγή και σύσφιξη των σχέσεων της Κύπρου με άλλες χώρες με τη φύτευση δέντρων από επίσημους επισκέπτες (Αρχηγούς Κρατών και Κυβερνήσεων ή αντιπροσώπων αυτών) σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους. Τα φυτά και τα δέντρα που φυτεύονται, προέρχονται από την κυπριακή χλωρίδα ή από τη χλωρίδα της χώρας του συγκεκριμένου επισκέπτη, εφόσον αυτά είναι παρόμοιας κλιματεδαφικής ζώνης. Για κάθε φυτό τοποθετείται κατάλληλη πινακίδα με διάφορες πληροφορίες.

(γ) Εκδρομικός χώρος νοτιοδυτικής εισόδου

Ο χώρος αυτός βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά του Εθνικού Δασικού Πάρκου και συνορεύει με τα Λατσιά. Η έκταση του ευρύτερου χώρου ανέρχεται σε 10 εκτάρια περίπου. Είναι χώρος μόνο για έτοιμο γεύμα (το άναμμα φωτιάς δεν επιτρέπεται πούθενά στο Πάρκο), δυναμικότητας 500 περίπου ατόμων με δυνατότητα αύξησης σε 1000 άτομα.

Παιδική χαρά

Περιλαμβάνει περίπτερο, τραπέζια, εγκαταστάσεις υγιεινής, βρύσες, υπόστεγα με τραπέζια, αθλοπαιδιές με γήπεδα πετόσφαιρας και καλαθόσφαιρας με τρία καλάθια, μονοπάτια, χώρους στάθμευσης, παγκάκια, λαβύρινθο με δαιδαλώδεις διαδρόμους με κατάλληλα φρακτικά φυτά για χρήση από τα παιδιά, αρκετά μεγάλη παιδική χαρά, διευκολύνσεις για ανάπηρους κλπ.

(δ) Δασοβοτανικός κήπος

Ο δασοβοτανικός κήπος καταλαμβάνει έκταση 4,5 εκταρίων περίπου. Ο σχεδιασμός και εγκατάσταση του έγινε σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση ολοκληρώθηκε το 1964 και εγκαταστάθηκαν 180 δασικά είδη, υποείδη, ποικιλίες και υβρίδια που εκπροσωπούν 130 γένη. Για την εγκατάσταση χρησιμοποιήθηκαν κυρίως ξενικά δενδρώδη και θαμνώδη είδη. Η δεύτερη φάση ξεκίνησε το 1994 και προβλέπει την εγκατάσταση 290 ειδών που εκπροσωπούν 167 γένη. Περιλαμβάνει δέντρα, θάμνους, ημίθαμνους και πόνες, που προέρχονται κυρίως από την κυπριακή χλωρίδα.

Ο δασοβοτανικός κήπος αποτελεί μια ζωντανή φυτολογική συλλογή του τόπου μας που έχει ως στόχο τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού φυτικών ειδών σε μικρή έκταση. Έτσι είναι εύκολη η εκπαίδευση και επιμόρφωση του κοινού, οργανωμένων συνόλων και ερευνητών σε θέματα χλωρίδας. Επίσης, αποτελεί μέσο προστασίας των γενετικών πόρων για τα είδη που φιλοξενούνται μέσα στον κήπο και παράλληλα προσφέρεται και για συλλογή και χρήση αναπαραγωγικού υλικού.

Δασοβοτανικός κήπος

(ε) Ασφαλτόδρομοι, ποδηλατόδρομοι, πεζόδρομοι

Ποδηλατόδρομος - πεζόδρομος

Για τη διακίνηση του κοινού εντός του πάρκου έχουν κατασκευαστεί 6 χιλιόμετρα ασφαλτόδρομοι, 16 χιλιόμετρα ποδηλατόδρομοι και 18 χιλιόμετρα πεζόδρομοι. Επίσης υπάρχουν αρκετά χιλιόμετρα διαχειριστικών δρόμων.

(στ) Μονοπάτι περιπάτου για σκύλους

Για το σκοπό αυτό έχει κατασκευαστεί μονοπάτι μήκους 1,7 χιλιομέτρων. Βρίσκεται στην περιοχή Άρωνας και έχει προσπέλαση από τον κύριο δρόμο Αγλαντζιάς - Γερίου.

(ζ) Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης βρίσκεται στη βορειοανατολική πλευρά του Πάρκου του Αγίου Γεωργίου και στεγάζεται σε αναπαλαιωμένα κτίρια που βρίσκονται απέναντι από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες. Λειτουργεί από τον Μάιο του 2004 και περιλαμβάνει αίθουσα μακέτας, μικρό εργαστήριο, τέσσερις αίθουσες διοραμάτων, αίθουσα διαλέξεων και προβολών, αίθουσες γεωλογίας, χλωρίδας και πανίδας και γραφείο με μικρό κατάστημα. Εξωτερικά υπάρχει χώρος στάθμευσης και μικρός βοτανικός κήπος με αντιπροσωπευτικά φυτά και πετρώματα. Λειτουργεί κατά τις εργάσιμες ώρες και υπάρχει μικρό τέλος εισόδου (50 σεντ).

Διοίκηση - Διαχείριση

Το Εθνικό Δασικό Πάρκο Αθαλάσσης βρίσκεται κάτω από τη διοίκηση και διαχείριση του Τμήματος Δασών και υπάγεται στη Δασική Περιφέρεια Λευκωσίας, Λάρνακας και Αμμοχώστου.

Αναψυκτήριο

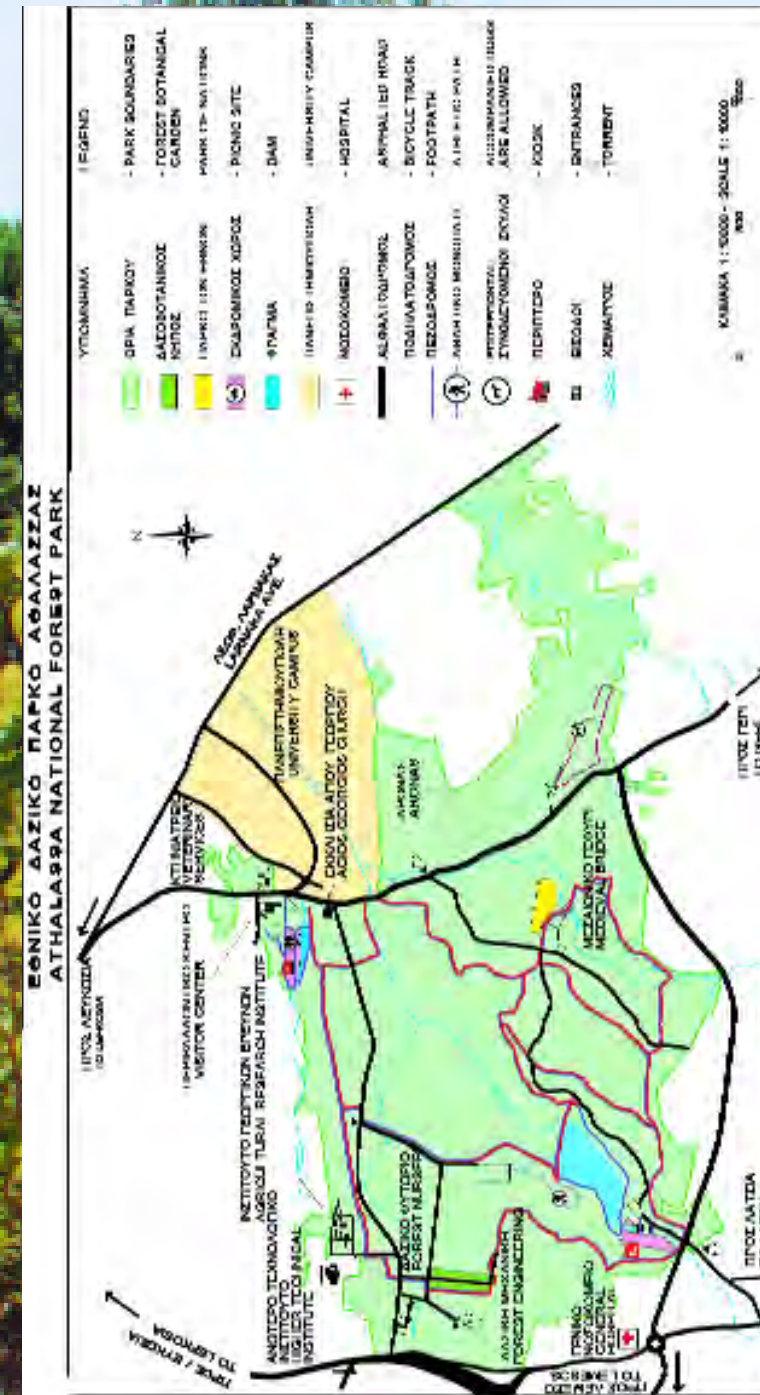

Δασικό Φυτώριο

Πληροφορίες

Για οποιοδήποτε πληροφορίες, εισηγήσεις ή παρατηρήσεις το κοινό μπορεί να αποστείλει στο Γραφείο του Περιφερειακού Δασικού Λειτουργού Λευκωσίας, Λάρνακας και Αμμοχώστου στο τηλ. 22403704 ή με τα Κεντρικά Γραφεία στα τηλ. 22805533, 22805501 ή στις ηλεκτρονικές διεύθυνσεις:

nicosiadiv@fd.moa.gov.cy και nature@fd.moa.gov.cy

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΟΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΧΕΙΡΟΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ

Εθνικό Δασικό Πάρκο Αθαλάσσης

Γ.Τ.Π. 164/2008 - 20.000
Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Εκτύπωση: Zavallis Litho Ltd

www.moa.gov.cy/forest

Υπό την αιγίδα του Οργανισμού